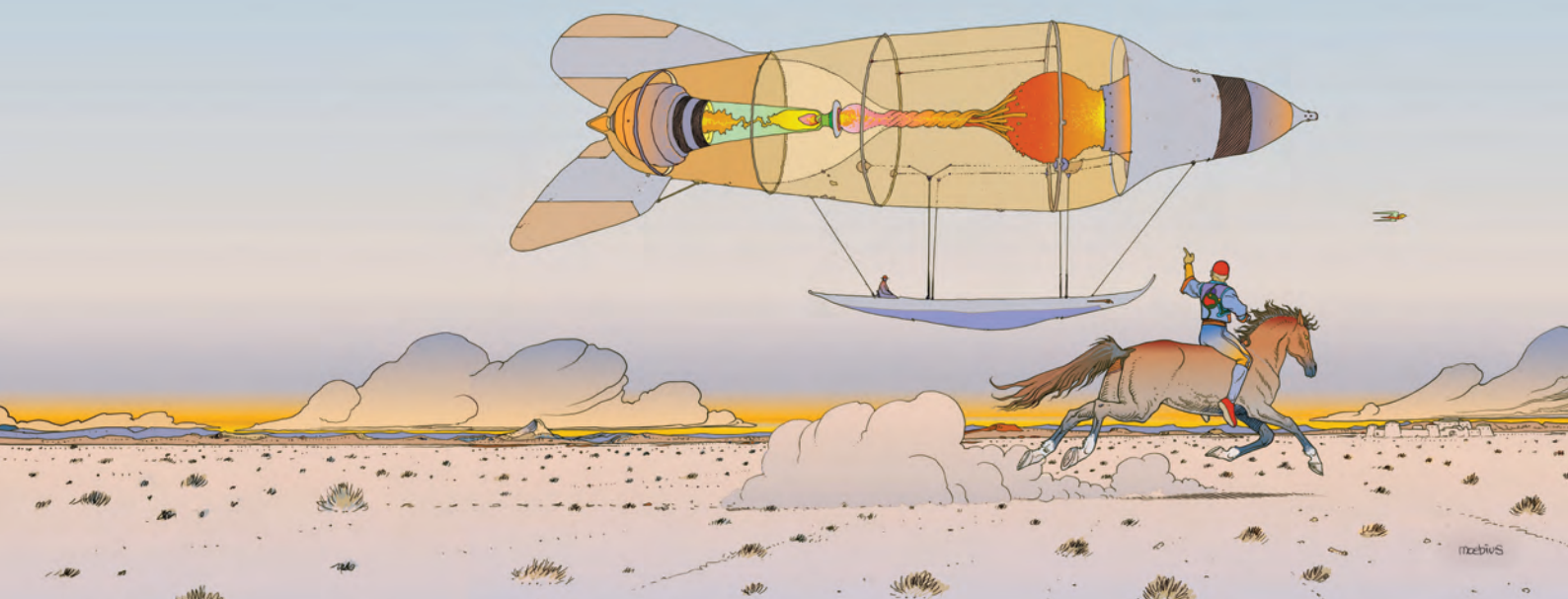
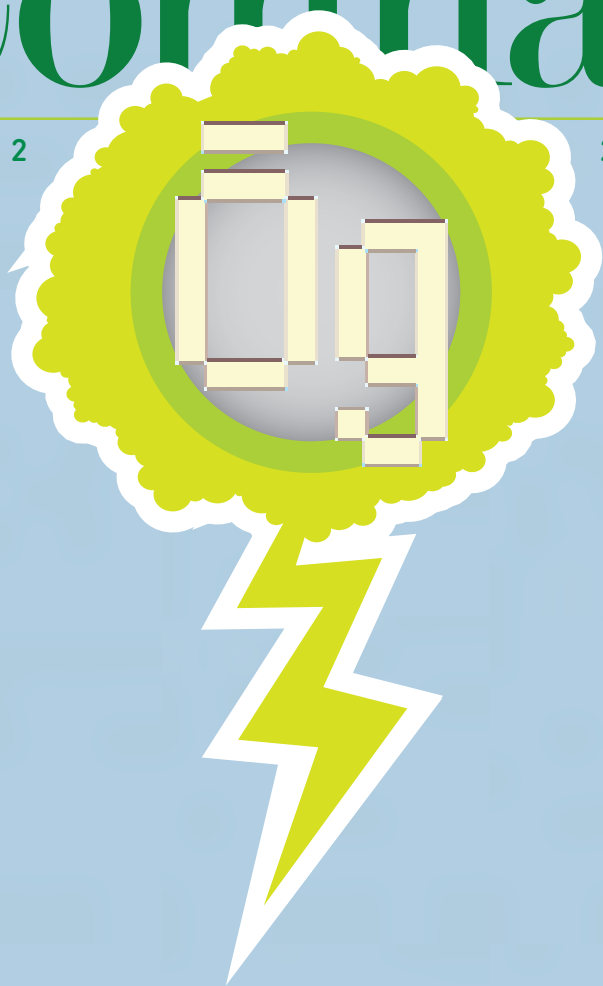

Comhar

EAGRÁN 2

2013

Eagarfhocal

EAGARTHÓIRNAM, NEM QUATUR? Nos santis earum repudaes ad qui del incipienisti dolo iligend uciendam autem sit ommoluptio. Dolorem volupta tempore ictent ut estem volorum inullaut adit et labore consed et facium venimaxim liqui blanima ionsed etur aliquibus dolupta debitament hilissectio que nos et ex essundia nonse verum quatempe vollabo. Et aut et, optae qui dicius ut ut faccus doluptat lamentem laudi voloriae volore perupta quam imusam, volupta tumqui aut abo. Aquí dolut moluptur? Tota as ra nullat faces similluptiae conet quidit ipistrumet omnimpe reicil magnis exeruptio. Nisto bea niaepere prorrovidia nat quaturessi natias id mi, samus verum quam aut et qui corpore dolorio restis nullaborerit endit lis aceatur repelecto blaceatem hilluptat. Rum aditatur aut ma vernatur, sin cupta sit ati disinullabo. Sed maximiliquam quam, ute ipitis que nimpost, te si culluptatius reribus sus quid magnihi llabore rnatiur? To eumquat. Ullam fugia aciuntem vento voluptur, comnihi taquatus quosantios modit arum voluptatur, solo volupti alibus alit et omniscim faceperum net, numenectem cus ut quis maximipostem suntestem ab ini demperum quam int vero mos es quam etus ducit et ped et am, comnim qui officimet quid quia volorio blam quo bercit, comnima gnienim oloreporem essed molliae num audam quibus ate sae nim voluptia cus, nullorem lant mint arum evendio ssequassed unt. Ficipici te quid et, ommod ut a quosto to id ut explabo rposse officito officaborro consequenonsed eos que estibus, nestiuntenis sequatquia volorem fugitam entiaecte quatatum rent aces autesci lignis eos dolo eture veriatem exerro etur? Itaerro vitiumquae et perrorerum as quis dolorem con cuptat et harum quo eumquibus es int ut est resequisqui optis as mollaut qui il et dici consed estoreicil magnia que de con nest ea voluptat. Sequam quatqui alit es dolori dolupti con nus, nes et verionsequat et voluptassit volorryum fugiatum sa sam volupicat. Perrrupt atquoss endignat exerrum, nosaept aturepe rundis senis ilibero int, necae num vit officitur atis acerita quas et eliquia eperatem ra consedis dolorionecus quid qui quo blat quis molupta tiandiciis dist lant quam essi vid que pliginimus non pratiuribus, utesto consector? Et la dolo vendam, quodia plataquid.

Áine Uí Fhoghlú

Adele Cé hí?

Tá Adele i ndiaidh an domhan a bhaint amach as ucht a tallainne agus a cuid ceoil. Is léir go bhfuil bua na hamhránaíochta aici, go deimhin. Ach cé hí Adele, le fírinne?

IS AMHRÁNAÍ CÁILIÚIL Í ADELE a bhfuil clú agus cáil bainte amach aici ar fud na cruinne mar gheall ar an nguth mín, cumhachtach atá aici. Cé nach bhfuil sí ach 25 bliain d’aois, tá go leor duaiseanna ceoil bainte amach aici. Bhuaigh sí duaiseanna ó MTV agus bíonn sí le cloisteáil ar bharr na gcairteacha go rialta.

Tá meas agam uirthi mar amhránaí, mar cheoltóir agus mar dhuine daonna. Creidim gur duine iontach í, agus go gcruthaíonn sí deá-shampla do na daoine thart timpeall uirthi.

Cúlra

Rugadh í ar an 5ú Bealtaine 1988 i Tottenham, Londain do mháthair shingil. Thosaigh sí ag canadh agus í ceithre bliana d’aois agus thaitin amhránaíocht go mór léi ó shin. Bhog sí lena máthair go deisceart Londain nuair a bhí Adele sé bliana dhéag d’aois. I dtaca an ama céanna, scríobh sí agus thaifead sí a céad cheirnín darb ainm ‘*Hometown Glory*’ i nDeisceart Londain, cé nach raibh sí ach sé bliana dhéag d’aois. D’fhreastail sí ar ‘*BRIT School for Performing Arts and Technology*’ agus bhain sí céim amach in 2006. Bhí sí sa rang céanna leis na hamhránaithe Jessie J agus Leona Lewis.

Ceithre mhí i ndiaidh di céimniú, chuir a cara físeán di suas ar an suíomh idirlín ‘*MySpace*’ agus í ag canadh. Bhí an-tóir ar an bhfíseán seo agus níorbh fhada go bhfuair sí glaonna ó na comhlachtaí taifeadta ‘*XL Recordings*’ agus ‘*Virgin Records*’ ag iarraidh uirthi ceirnín a dhéanamh leo. Ó shin ar aghaidh, tá ag éirí go maith le hAdele i dtaobh cúrsaí ceoil.

Amhráin Adele

Tá dhá albam eisithe ag Adele, dhá albam iontacha! Tá mé féin den tuairim go bhfuil siad thar barr, na hamhráin ag plé cúrsaí grá agus briseadh croí. Creidim go bhfuil an-bhrí ag baint leis na liricí, agus í ag déanamh cur síos ar an bhfulaingt is ar an bpian a bhí í gceist leis an mbriseadh croí seo. Tá glór fíorchumhachtach aici agus is cosúil go gcuireann sí a croí is a hanam sna amhráin a chanann sí.

Cinnte, tá an-mheas agam ar Adele as ucht a cuid mothúchán a chur trasna ina cuid amhrán. Is rud an-deacair é seo a dhéanamh agus mothaím gur oscail sí a dialann pearsanta agus gur léigh sí na sonraí uile amach os ard don domhan ar fad!

A Saol Gairmiúil

Ó shin ar aghaidh tá dhá cheirnín taifeadta aici go proifisiúnta. D’eisigh sí ceirnín darb ainm ‘*19*’ agus í naoi mbliana dhéag d’aois. Díoladh 2.2 mhilliún cóip den cheirnín sin ar fud na cruinne. Sheol sí ceirnín eile darb ainm ‘*21*’ agus í bliain is fiche d’aois. Díoladh 3 mhilliún cóip den cheirnín sin.

Le déanaí bhain sí clú agus cáil amach athuair leis an amhrán ‘*Skyfall*’ a thaifead sí go speisialta don scannán is déanaí le James Bond.

Gan amhras, tá an-tallann ag Adele óir ní hamháin go mbíonn sí ag canadh ach seinneann sí an pianó, an giotár, an dord-ghiotár, an méarchlár agus an celeste chomh maith. Taispeánann Adele gur féidir le hÉinne brionglóidí a bhaint amach má oibríonn siad go crua.

Bíonn Adele le feiceáil ar an teilifís anois agus arís, í i gcónaí sásta agus gealgháireach.

Cé go bhfuil sí go mór os comhair an phobail, coinníonn sí a saol pearsanta di féin. Tá a fhios ag an domhan mór go raibh páiste aici an fómhar seo caite ach coinníonn sí formhór an tsaoil seo go rúnda. Is maith an rud é go gcoinníonn sí smacht ar na meáin toisc go léiríonn sé an meas atá aici di féin agus dá teaghlach. Tuigeann sí nach gá di a bheith sa nuacht i gcónaí

agus ní ligeann sí d’iriseoirí cur isteach uirthi.

Níl dabht ar bith ach go bhfuil meas an domhain agam féin ar Adele. Creidim gur eiseamláir í do ghlún óg an lae inniu. Feictear dom nach mbíonn sí róbhuartha faoina ‘híomhá’, rud a chuireann as do go leor daoine óga, cailíní ach go háirithe atá buartha faoi. Tuigeann sí gur fadhb mhór atá ann agus go gcuireann sé go mór isteach ar shaol daoine agus iad ag iarraidh a bheith ‘foirfe’. Mar sin, ní ligeann sí d’aon rud ná d’aon duine cur isteach ná amach uirthi.

Is cosúil go bhfuil Adele an-chompordach inti féin. Cruthaíonn sí “*ceol do chluasa, ní do shúile*”. Ciallaíonn sé seo go gcuireann sí níos mó béime ar an gceol a bhíonn á sheinm aici, ar an amhrán agus ar na liricí seachas a bheith inníoch faoi céard atá á chaitheamh aici (nó i ndáiríre, cad nach bhfuil á chaitheamh aici). Is rud é seo gur féidir linn ar fad foghlaim as.

Is féidir léi ceacht nó dhó a mhúineadh dúinn go léir faoi chúrsaí grá agus is é mo bharúil go bhfuil sé cabhrach éisteach leis an gceol agus brí a bhaint as na liricí uaithi.

Is ceoltóir iontach í Adele agus tá pearsantacht den scoth aici chomh maith. Cé go bhfuil sí tar éis go leor duaiseanna a bhuachan cheana féin, creidim nach é seo an deireadh di agus go bhfuil go leor rudaí maithe fós le baint amach aici go fóill. Níl amhras ar bith orm ach go mbeidh neart fós le teacht ón amhránaí cumhachtach seo!

Alt Iriseoireachta le Muireann Ní Bhaoill a bhuaigh duais an Oireachtais, 2013

Mearbhall

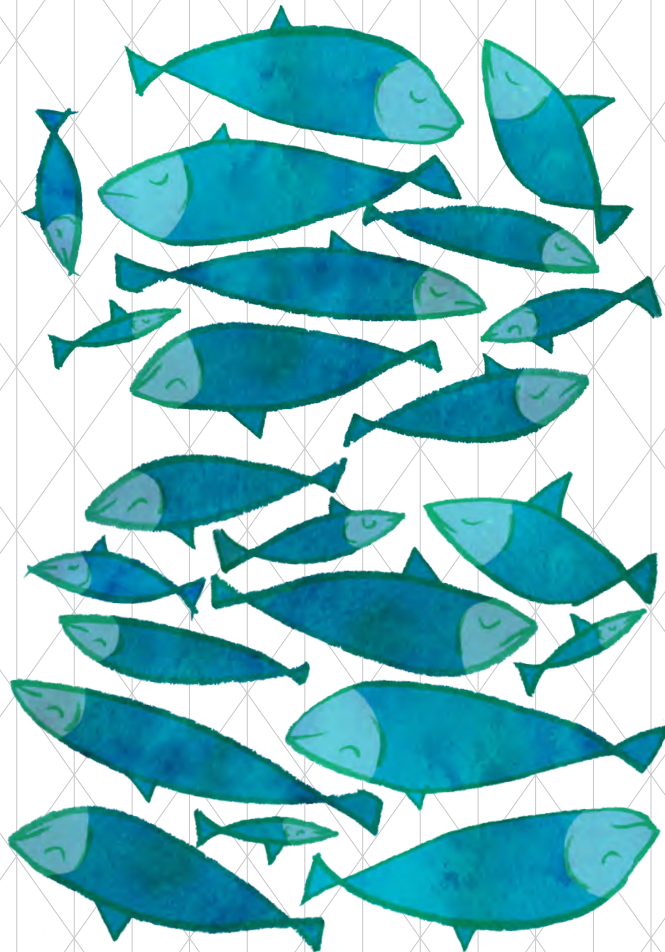
Lá fada oibre,
Teacht abhaile,
Rud éigin mícheart,
Doras oscailte.

Gadaithe, gardaí
Coirpigh nó céard?
Croí ag preabadh
Isteach liom.

Soilse múchta
Doirse dúnta,
Seomra suite,
Go tobann, gleo.

“Lá breithe sona duit”
Mearbhall ormsa,
Cheap mé go raibh
Dearmad déanta,
Uaigneas imithe,
Leis an spraoi is an gleo.

Dinny Ó hÉallaithe Bl.
4 Coláiste Cholmcille, Indreabhán

An Fharraige

Maidin fhionnuar bíonn sí ina clár,
Oíche gharbh cloiseann tú a gáir.

Taoille iscal nó taoille ard,
Téann iascairí amach ina mbáid.

Faightear éisc inti ina mílte
Nár bhreá leo a bheith scaoilte!

Dofheicthe, tá sí ceangailte leis an ngealach
Le fada in úsáid le do bhealach a fheiceáil.
Ní féidir í a chasadh
Triáil é go bhfeicfidh tú!

Is deas é an fuisce
Ach nach breá é an t-uisce!

Alan S. Mac Donnacha, Bl.5 Coláiste Cholmcille, Indreabhán.

Cupán Tae

Tá rud éigin speisialta faoin rud seo
Darb ainm cupán tae,
Ach níl fhios agam céard a dhéanann
Chomh speisialta é!

Níl ag teastáil ach uisce, siúcra, bainne,
Agus dár ndóigh mála tae,
Le cupán ceart a bheith agat le n-ól,
Agus is as béal Dhaideo
A d'fhoghlaim mé seo uilig!

Tá an traidisiún seo ag dul ar aghaidh,
Le blianta anois agus beidh go ceann píosa,
Tá súil agam ar chaoi ar bith!
Cupán tae an rud is gaire do mo chroí

Aisling Ní Chéidigh Bl.5
Coláiste Cholmcille, Indreabhán.

Mo Dhaideo

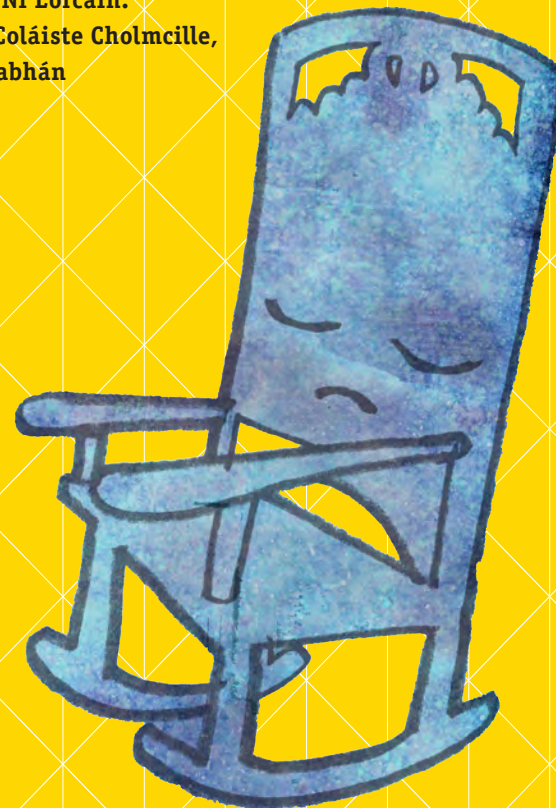
Ag tabhairt do chuid barróga
Is póigíní grá
Ag tabhairt aire dúinn i gcónaí,
Is tú ag breathnú amach dúinn.

Tú i do shuí i do chathaoir gar den fhuinneog
Is tú ag caitheamh do chuid fags
Nó ag dul suas is síos bóthar Sheana Phéistín
Ag spineáil sa gcarr
Mé féin is daideo go sásta.

Ansin tharla rud uafásach
Fuaireamar scéala
A d'athraigh ár saoil go deo
Bhí muid ar fad brónach, 's tá fós
Agus beidh go deo na ndeor.

Anois tá do chathaoir folamh
Agus níl tusa ann
Airím uaim tú
Níos mó is níos mó gach lá
Níl aon rud mar a chéile
Níl aon mhaitheas ann.

Aoife Ní Lorcáin.
Bl. 5 Coláiste Cholmcille,
Indreabhán

Léirmheas DVD: Close Encounters of the Third Kind

An scannán is fearr atá feicthe agam le déanaí ar DVD ná
“*Close Encounters of the Third Kind*” stiúrtha ag Stephen Spielberg. Tá an scéal suite i Wyoming i rith na 1970adaí.

Tosaíonn an scéal nuair a fheiceann daoine difriúla UFOan na sa spéir. Déanann na “aliens” teachtaireachtaí a chur chuig daoine agus téann siad i bhfeidhm ar aigne dhaoine chun iad a tharraingt chuig an áit ina bhfuil na haliens chun cur fúthu ar domhan.

An príomhcharachtar ná fear darb ainm Roy, a thosaíonn amach mar ghnáthfhear le bean chéile agus triúr leanbh. Nuair atá sé amuigh ag lorg “aliens”, lonraíonn siad solas air. Tosaíonn Roy ag cailliúint a aigne agus tosaíonn sé ag tógáil múnla de shliabh d'oghair sa chistin. Cuireann sé isteach ar an teaghlach go mór agus fágann siad é. Feiceann Roy pictiúir den sliabh ina cheann arís, agus téann sé ann. Buaileann sé le bean eile ar an sliabh seo, bean atá gan mac ó thóg na haliens é. Le chéile, téann siad suas an cnoc agus tuirlingíonn an spáslong anseo. Tá cuma áit shaonta ar na haliens agus ar deireadh téann Roy ar bord leo, ag fágaint an-chuid ceisteanna ag an lucht féachana.

Is scannán osnádúrtha, draíochtúil, agus spleodrach é seo a bhaineann le scéal beag teaghlaigh a osclaíonn amach i mistéir an spáis. Tá tallann Spielberg le feiscint go láidir sa scannán seo a léiríonn a chuid scileanna samhlaíochta a bheidh le feiceáil i scannáin eile uaidh agus a thaitneoidh le gach aoisghrúpa amach

Siobhán Ní Neachtain, Aois 13,
Pobalscoil Choirce Dhuibhne

éagóirí an lae inniu agus an cúlú eacnamaíochta

Tá an cúlú eacnamaíochta ag cur isteach ar shaol dhéagóirí an lae inniu. An gceapann sibh go bhfuil? Bhuel, tá mise anseo chun a rá libh nach bhfuil an cúlú eacnamaíochta ag cur isteach ná amach orainn, agus a chairde, is déagóir mé, ba cheart go mbeadh fhios agam.

Níl cíos, cás ná cathú orm i dtaobh na heacnamaíochta ar aon nós. Mise mé féin, agus sibhse, leis, is dóigh, a dhéagóirí atá á léamh seo, níl sé ag cur as dúinn céard a íocfaidh an bille leictreach, an cíos nó a chuirfidh bia ar an mbord i gcaitheamh na seachtaine. Sin stuif na ndaoine fásta agus mar a deir an seanfhocal “Ní féidir ceann críonna a chur ar cholainn óg”. Cuirim geall go n-úsáideann sibh ar fad an t-idirlíon ag déanamh taighde agus go leor rudaí eile freisin, mar a dhéanaim féin. A fhad is a bhíonn muid ar ár ríomhairí glúine nó ar ár bhfóin chliste, an smaoiníonn muid ar phraghas an ríomhaire nó an fhóin ná ar bhille an leathanbhanda? – beag an baol! Nach bhfuil an crann airgid

ag fás sa ngarraí mar a deireann mo mhamá liom! Breathnaíгі thart an chéad uair eile a bheidh sibh istigh sa mbaile mór. Breathnaíгі ar chluasa, ar chosa, ar cholainn na ndaoine óga is iad ag dul thart. Feicfidh tú cluasáin sna cluasa is iad ag éisteacht leis an gceirnin is déanaí ar an iPhone is déanaí, is maidir leis na bróga is na héadaí lipéideacha! Agus tá daoine ag caint go bhfuil cúlú ag cur isteach ar na déagóirí? Seafóid a deirim. Bhásaigh Steve Jobs ansin tuairim dhá bhliain ó shin. D’athraigh seisean ár ndomhan. B’fhéidir nach bhfuil fhios againn cé hé an t-aire airgeadais ach bí cinnte go bhfuil aithne ag chuile dhéagóir ar Jobs mar gheall ar an teicneolaíocht Apple ar fad atá againn dá bharr. Ón iPad go dtí an Iphone is chuile rud idir eatarthu santaíonn déagóirí iad agus caithfidh siad iad a bheith acu. Tá 300 milliún IPODanna inár seilbh de réir figiúirí. Tá muid aineolach ar an gcúlú. Tá ardú tagtha ar dhíolachán earraí Apple ó

thosaigh an cúlú eacnamaíochta agus is déagóirí is mó a úsáideann iad. Bhí mé féin is mo dheartháir istigh i siopa sa mbaile mór le gairid. Thug an bheirt againn faoi deara an leaid, thart ar m’aois féin, a tháinig isteach an doras is slám mór airgid ina ghlac. Cheannaigh sé Nintendo 3DS. Smaoinigh air - luach cúpla céad euro is gan é ach ina dhéagóir. Beag cúlú eacnamaíocht a bhí ag cur as dó! Chonaic mé an rud céanna is mé ar thuras go Sasana le mo chlub sacair. Bhí airgead ag dó poll i bpócaí na mbuachaillí go gcaithidís é agus táim ag caint ar na céadta punt Sasanach. Dar le suirbhé a rinne UNICEF níl ach duine as chuile chúigear déagóir míshásta lena saol. Sé sin le rá go bhfuil ceathrar as gach cúigear sásta nó 80% de dhéagóirí ar fad. Tá an cúlú eacnamaíochta ag cur isteach ar dhéagóirí – ‘magadh fúm atá sibh?

Cóilín Ó Coileáin, Bl. 4 Coláiste Éinde, Gaillimh.

Scéal Pheadair Uí Loinsigh, aois 13.

Bhí Peadar ar a bhealach abhaile ón scoil. Shocraigh sé stopadh ag teach a chara ar feadh tamaill chun nach mbeadh air a bheith sa mbaile i bhfad, seachas a bheith ina chodladh ann. Níor thaitin cúrsaí sa mbaile le Peadar.

Thart ar bhliain ó shin, cailleadh a mháthair le hailse. Níor tháinig a athair as agus bhíodh sé i gcónaí ag cur an mhilleáin ar dhuine éigin in áit aontú gur gan mhilleán a bhí an cás. Thosaigh sé ag ól mar bhealach le deighleáil leis an mbrón agus leis an bhfearg. Ar dtús níor chaith sé ach oíche nó dhó ar meisce, ach anois bhí sé tugtha don fhaoiseamh a thugadh an t-alcól dó. Is fíorchorruair a d’fheicfeadh Peadar é gan buidéal ina láimh. Mar is iondúil leis an alcól, ní meascán maith é le brón agus níos measa fós le fearg, agus bhíodh athair Pheadair go sea-sta ag athrú meoin. Bheadh sé sona sásta nóiméad amháin agus trodach nóiméad eile. Dá mbeadh an mí-ádh ar Pheadar bheith sa seomra leis is minic a gheobhadh sé leadradh. Uair amháin, buaileadh é chomh dona sin go raibh gá aige dul chuig an ospidéal agus greamanna a fháil i gcúl a chinn.

De bharr na gcoinníollacha seo, thriailfeadh Peadar an oiread is lú ama a chaitheamh sa mbaile. Bhí deartháir óg aige ach bhí sé ina chónaí lena sheanmháthair ar feadh coicise sa mí mar “nach raibh am ag a athair a bheith ag tabhairt aire dó i gcónaí”. Bhí a fhios ag Peadar gur bréag a bhí anseo ach ní fhéadfadh sé tada a rá ar fhaitíos go bplancadh a athair é. Go fóill, bhí air cur suas leis an drochíde.

Bhí Peadar ar tí cnagadh ar dhoras

a chara, Mícheál, nuair a thosaigh a athair ag glaoch air a fón.

“Oí! You! Home! Chore!”, a dúirt sé.

Chuir Peadar a fón ar ais ina phóca agus tharraing sé na sála abhaile leis. Nuair a shroich sé a theach, chonaic sé go raibh an doras ar oscailt agus bhí réabadh le cloisteáil ón taobh istigh. Bhí an chosúlacht ar an scéal go raibh a athair ag briseadh rud éigin. Rith Peadar isteach agus chonaic sé go raibh radaitheoir tarraingthe den bhalla sa halla agus go raibh doras na cistine ar éigean ar an bhfráma. Bhí a athair sa chistin ag scríosadh chuile chófra sa seomra. Bhí racht feirge air. Thriail Peadar dul chuig a sheomra gan torann a dhéanamh ach rinne clár urláir gíoscán nuair a sheas sé air. Chas a athair ina threo agus bhéic ar Pheadar a theacht chuige. Chomh luath is a bhí Peadar i raon láimhe, thosaigh a athair ag tabhairt amach agus ansin thosaigh sé á bhualadh. Bhí deich mbuile faighte ag Peadar sular éirigh leis éalú. Rith sé ón gcistin chomh tapa is a d’fhéad sé. Isteach ina sheomra leis agus ghlasáil sé an doras agus bhrúigh sé cathaoir in aghaidh lámh an dorais. Thosaigh a athair ag bualadh an dorais agus thosaigh Peadar ag caoineadh taobh istigh.

Tar éis leathuair an chloig, d’fhág athair Pheadair an teach, is dóigh chun tuilleadh beorach a cheannach. Chinn Peadar an deis seo a úsáid agus éalú. Bhailigh sé gach pingin a bhí fágtha sa teach, fiú an t-airgead a bhí curtha i bhfolach ag a athair i gcomhair “lá báistí”. Chaith sé cúpla global éadaigh isteach i mála in éineacht leis an €800 a fuair sé.

Nuair a bhí sé ag fágáil na cistine tar éis “Slán” a fhágáil ar nóta, d’fhill a

athair. Bhí sé sa bhfaopach.

“Céard sa diabhal atá á dhéanamh agat, a chonúis?”, a dúirt a athair. “T..tada”, ar éigean a bhí Peadar in ann é a fhreagairt.

Sciob a athair an mála uaidh agus bhrúigh sé Peadar ar ais isteach sa chistin. Tharraing sé amach an t-éadach agus an t-airgead. Tháinig fearg air arís. Chaith sé Peadar ar an talamh agus thosaigh sé ag comhaireamh an airgid.

“Cá bhfuair tú é seo?” “I..Is liomsa é..” “Tá tú ag insint bréag. Inis an fhírinne dom nó go bhfoire Dia ort!”

Bhí Peadar ag caoineadh le heagla agus le fearg. Rug sé greim ar scriú a bhí ar an urlár ón scrios a rinne a athair. Ag screadaíl, sháigh sé an scriú isteach i gcos a athar. Lig a athair liú as agus léim sé ar a mhac. Cheap Peadar go stopfadh a athair leis an bpian ach bhí sé mícheart. Chaith a athair é in aghaidh an bhalla agus thit Peadar ar an talamh. I racht feirge chiceáil a athair a chloigeann. Bhris sé blaosc Pheadair.

Stop a athair á bhualadh nuair a thug sé faoi deara nach raibh fuaim as béal Pheadair. D’fhéach sé ar shúile a mhic agus thuig sé go raibh sé básaithe. Chaith sé uaidh an buidéal agus thosaigh sé ag caoineadh. Ach ní fhéadfaí tada a dhéanamh, mharaigh sé a mhac féin de bharr ar a thóir san óil.

Caoimhín Ó Ceallaigh. Bl. 5. Coláiste Cholmcille, Indreabhán,

[Depressing story about a young boy who goes home and gets beaten up

Cogadh Samhlaíochta

“Haigh a Sheáin, fan liom”
Bhí m’ intinn ag brionglóidí. Bhí mé ag tógáil isteach na timpeallachta. B’é seo an chéad uair a shiúil mé trí bhád paisinéara ariamh. Beag suim a bhí ag mo chomrádaí Seosamh sa rud seo uilig. Bhí taithí mhaith aigesean ar thaisteal thar lear, de réir a chuid cainte. Níl a fhios agam faoi sin anois.
1939 a bhí ann, mé féin faoi réir le dul anonn go Sasana chun dul isteach in Arm an Ríocht Aontaithe. Ba nós coitianta a bhí ann ag an tráth sin den saol dul isteach in arm Shasana. Bhí an dara cogadh domhanda ina thús. Ba dheis maith a bhí ann le cúpla pingin a thuilleadh do mo leithéidse. Ba léir gur duine díograiseach mé agus b’fhéidir saonta ag an am céanna.
Chas Seosamh liom agus mé ag déanamh mo bhealach ar an mbád. Bhí scuaine mór fada amach romhainn agus bhuail sé bleid orm. Mí dár gcionn bhí mé lonnaithe in oir-thuaisceart na Fraince. Bhí mé sna saighdiúirí, i mo bhall d’arm mhíleata Shasana. Bhí ár gceanncheathrú lonnaithe i mbaile St.Omer. Bhí campaí socraithe suas. Ba léir go raibh na Gearmánaigh ag scaipeadh trasna na hEorpa is fuadar fúthu. Bhí sé le feiceáil go raibh an ceannasaí le dul amach sa gcath agus stop a chur leis an namhaid.
Maidin Dé Sathairn, roghnaíodh grúpaí saighdiúirí le gunnaí, síneadh chugam gunna. Garand rifle. B’shin an chéad uair a láimhseáil mé gunna ariamh. Tháinig drogall orm an uair sin. Ansin tháinig an smaoineamh chugam go mbeinnse, seans, ag marú fir leis an uirlis seo. D’iompaign mo ghoile bun os cionn. Cén chaoi nár chuimhnigh mé ar an taobh sin den chogadh sula dtáinig mé anseo ar chor ar bith? Ní raibh aon chasadh ar ais, bhí orainn coinneáil orainn, amach faoin tír. Bhí Seosamh in aice liom agus muid ag gluaiseacht tríd na garrantaí. D’iompaign sé anall orm: “Fan gar dom agus ná bí ag crochadh thart”
“Cinnte”, a deir mise le meangadh.
Bhí torann buamaí ag pléascadh le n-aireachtáil i bhfad i gcéin, leide ag rá go raibh muid ag teannadh níos gaire don

namhaid. Ansin i bpreab na súl, phléasc an talamh aníos. Lón na spéartha le deatach agus dusta. Bhí mo chroí i mo bhéal. Dúirt an Sáirsint linn dul faoi chlúdach, go raibh tainc armtha agus saighdiúirí Gearmánacha cúpla céad slat uainn. Tharraing Seosamh mé anonn trí gheata agus chrom muid síos.
“Tá an-iomarca fórsaí namhaidiúla amuigh ansin le go mbeadh an ceann is fearr againn orthu. Tá an áit ag crith le buamaí agus urchair.
“Céard atá ar intinn agat a dhéanamh?” a d’fhiafraigh mé.
“Dá bhféadfadh muid teachtaireacht, ag rá go bhfuil fórsaí namhaidiúla tagtha cóngarach, a thabhairt ar ais chuig an gceanncheathrú, bheadh ar aonad níos feistithe chun troda a theacht. Ach tá orainn bogadh go sciobtha, níl aon am le spáráil”.
Thosaigh muid ag rith ar nós na gaoithe. Bhí drúcht ar an bhféar, is bhí ár gcosa fliuch báite. Go tobann bhí urchair á gcaitheadh inár dtreo. Bhí cuid de shaighdiúirí na Gearmáine tar éis dul timpeall malairt bealach. Bhí muid sainithe acu.
Lámhacán muid soir in aice le trínse agus chuaigh muid i bhfolach faoi dhriseachaí. D’fhanamar go socair gan smid asainn. Bhí mé ag anáilú go trom. Bhreathnaigh mé anonn ar Sheosamh, bhí sé ag faire go dian, lena ghunna faoi réir, dá dtiocfadh orainn. Bhí coiscéimeanna na saighdiúirí le n-aireachtáil ag scuabadh tríd an bhféar fiuch. Shiúil siad tharainn go mall réidh le cuma airdeallach orthu. Bhí mo chroí ag rásaíocht le faitíos. Ansin go tobann gan ionchais, phléasc Seosamh amach as na driseachaí. Rith sé i dtreo na saighdiúirí. Bhí chuile shórt ag tarlú cosúil le rud i mallghluaiseacht. Ní raibh a fhios agam céard a bhí ag tarlú. Maraíodh Seosamh ar an spota. Bhuail anbhá mé. Rith mé liom. Lean na saighdiúirí mé. Baineadh tuisle asam. Bhíodar i mo thimpeall! Ansin ‘BANG!’
Bhí mé marbh. Nó an raibh? Dhúisigh mé le pian. Bhí mé cráite. Bhreathnaigh mé timpeall. Bhí na saighdiúirí uilig a bhí mórthimpeall orm sínte amach gan chuisle agus lorg pholl an bhuama le feiceáil sa talamh.
Céard a bhí i ndán dom? Thosaigh mé ag guí....

Cian Ó Fátharta. **Bl.5. Coláiste Cholmcille, Indreabhán**

An té a bhíonn siúlach, bíonn sé scéalach...

Lá amháin nuair a bhíomar ag dul amach go dtí na Blascaoidí, bhíomar ag dul trasna ar an mbád, agus nach mór ann nuair a stop an bád. Dúirt an captaen gur bhris sé síos agus go dtógfadh sé cúpla uair an chloig go dtí go dtiocfadh bád eile.
“Cúpla uair a’ chloig!” a dúirt mé liom féin... “Ní thógfadh sé sin cúig nóiméid orm snámh thall!” agus leis sin, léim mé isteach san uisce.
“Haigh! Tar ar ais anseo!” a dúirt fear an bháid liom. “Beidh mé go breá!” a dúirt mé leis...
Bhuel, laistigh de nóiméid, bhí timpeall céad iasc timpeall orm agus iad ag baint preab asam agus ag baint greamanna díom! Bhuel níor shnámhas chomh tapaídh riamh i mo shaol agus mé ar mo bhealach ar ais chuig an mbád. Agus bhíos an-bhuíoch nuair a shroicheas an bád agus nuair a bhí mé laistigh!

Colm Ó Gráinne - Pobalscoil Choirce Dhuibhne

Domhan na nDuilleog

Duilleog shoineanta
Ar imeall coille.
Dathúil, feiceálach,
Beo, bríomhar
Ag damhsa agus ag spraoi
Go neamh-aireach sa ghaoth
Duilleog mí-ámharach
Sa dúpholl dorch,
Lár na coille
Gan fuinneamh
Gan solas
Gan áird
Bíonn an geimhreadh crua
Agus an samhradh bruite
Ach ón síol céanna a tháinig
Agus chuig an mbás céanna a rachaidh
An duilleog shoineanta
beidh brón,
An duilleog mhí-ámharach,
Ardaigh an tsrón

Caoimhín Ó Ceallaigh, **Bl. 5 Coláiste Cholmcille, Indreabhán.**

(poem about leaves some dancing in the wind, some in dark hole in the woods, but all returns to nature – some lucky some not)

An tAistear Fada

“Suigh isteach, a Shorcha!” Bhí fáthadh fóinteach an gháire ar gh-núis an fhir, ach d’iompaigh mise mo cheann uaidh le dearg-ghráin.

“Tá neart spáis istigh ansin duit, tá’s agat!”

Lig mé osna áibhéalach asam mar fhreagra. Le breis drogaill, thit mé de phlimp ar shuíochán an phaisinéara fad is a bhí mo mhála taistil á chur go ciotach sa bhút aige. Ba i gcoinne mo thola a bhí Mícheál Ó Murchú do mo thiomáint thar theorainneacha an domhain shibhialta agus ní raibh mise chun a chuid oibre a éascú dó, ná baol air. Ifreann ceart a bheadh roimhe siúd le linn na seachtaine a bhí le teacht.

Lasadh inneall an chairr agus stán mé go dáigh romham féin. Mé ag troid in aghaidh an chathaithe a bhí orm breathnú go cliathánach ar an strain-séir seo a mbeinn faoina dhíon sara i bhfad. B’fhacthas dom ar an gcéad amharc gur fear gusmhar beathaithe a bhí ann. Gruaig chatach liath air a bhí suaite ag na tsíon agus buataisí rubair a raibh stríoca de lathach agus de shalachar na feirme orthu. Fear a bheadh níos mó ar a chompord ag tiomáint tarracóra ná carr.

Chuir mé geanc orm féin le déis-tin. Ag dul chun donais a bhí cúrsaí cheana.

Saolaíodh mo thrioblóidí, mo dheacrachtaí reatha, le linn réamh-scrúduithe na hArdteiste i mbli-ana. Parailís de shaghas éigin a bhí tagtha ar mo chuid loighce, agus mé lánchinnte de nach raibh i ndán dom ach teip. Teip threascrach, teip thubaisteach. Agus tar éis na gcianta easaontais idir an triúr againn sa bhaile mar thoradh, bheartaigh mo mháthair nach dtiocfadh léi cur suas le mo chuid histéire níos mó. An t-aon pháiste amháin a bhí aici agus ní raibh sí in ann plé liom, go fiú.

Chuir sí glao gutháin ar shean-chairde léi i dTír Chonaill a raibh seisear páiste acu, féachaint an raibh comhlúadar déagóra uathu le haghaidh na Cásca. Ar fháth dothuigthe éigin, ba bheag moill a bhí orthusan freagra dearfach a thabhairt. A leitheid de chineáltas, an gcreidfeá?

Chuir mise in aghaidh na bpleananna seo le lán mo ghutha, dar ndóigh, ach níorbh fhiú tráithnín é. Ba i ngluaisteán theaghlach Uí Mhurchú a bhí mé anois, agus mo shaol fothainiúil i mBaile Átha Cliath ag imeacht go scioptha uaim le cúr na habhann. Ní raibh os mo chomhair ach fiántas iargúlta Thír Chonaill.

Bhí fuinneoga an chairr á mbatráil ag an mbailc fearthainne. Sa tslí ché-anna, bhí mo dhá chluas á lascadh ag na rabhartaí cainte a bhí ag stealladh amach ó Mhicheál.

“An cuimhin leat bheith thíos ag an bhfeirm linn i nGaoth Dobhair nuair a bhí tú óg?” a dúirt sé le tuin dóchais tar éis cuntas fánach a thabhairt ar eachtraí a dhreabhláin pháistí.

“Ní cuimhin liom in aon chor,” a d’fhreagair mé go giorraisc, súil agam go scorfadh m’fhuarchúis sruth a chuid cainte. Fiú dá mbeadh cuimhne agam ar na rudaí a rinne mé nuair a bhí mé ceithre bliana d’aois, seans maith go mbeadh cuimhne ar bith a bhain lena fheirm bhrocach siúd glan-díbeartha as mo cheann faoi seo.

Chuimil Mícheál a lámha le chéile go gliondrach fad a bhí solas dearg againn, amhail is gurbh ionann mo thost agus cuireadh dó mionsonraí mo chuairte deireanaí a aithris dom. Shuigh mé i mo dhealbh taobh leis, mo shúile leathoscailte agus gan ach leathéisteacht á tabhairt agam dó. Ba chuma liom sa tsíoc. Ba chuma liom faoina theaghlach, faoina theach, faoina fheirm is faoina ghamhain beag breoite a bhí lag marbhánta le dhá lá anuas. Canathaobh go mbeadh spéis

agamsa sna rudaí seo? Nach raibh m’Ardteist ar ghort an bhaile – an tslat tomhais a chinnefadh mo shaol feasta?

Stán mé go stuacánach an fhuin-neog amach. Dá dhonacht é saol na scoláireachta, bhí faitíos orm roimh ord agus eagar mo bhaile sa chathair a bheith ag imeacht le sruth. Struchtúr na hacadúlachta á fhágáil i mo dhiaidh agam agus éiginnteacht ag éirí aníos ina áit.

“Tá Sinéad trí chéile ar fad faoin ngamhain. Níl sí ach seacht mbliana d’aois – an ceathrú páiste sa chlann, mar sin – agus ní ghlacann sí leis gur féidir le hainmhithe óga bás a fháil. Harry a thug sí air th’éis gur léigh mé na leabhair sin le J.K. Rowling di, an gcreidfeá?”

D’fhéach sé orm ag fanacht le freagra nó le comhartha éigin go raibh a mhonológ tar éis dul i gcion orm. Freagra ná comhartha ní bhfuair sé.

Bhí na bóithre ag cúngú, diaidh ar ndiaidh. Tírdhreach allta creagach ag éirí aníos tríd na braillíní báistí, agus rith sé liom nach mbeadh a leithéid le haimsiú riamh sa Pháil. Luigh sé le ré-asún go rabhamar ag druidim le Gaoth Dobhair.

I bhfoisceacht cúpla nóiméad, stad an carr láimh le bungaló aoldaithe a raibh an doras tosaigh leathoscailte air, bean agus scata páistí ag gliúcaíocht amach inár dtreo. An teaghlach ar fad cruinnithe chun lán na súl a bhaint as an strainséir ó Bhaile Átha Cliath. Sheas mé amuigh ar an gcosán gairbhéil le mo scáth báistí beag bándearg, mo chosa pas beag éadaingean tar éis an aistir fhada a bhí curtha díom agus an fhearthainn bhascthach do mo bhá. An doineann ag fonóid faoi mo scáth beag báistí Bleá Cliathach.

Tharraing Mícheál mo mhála taistil amach ó bhút an chair agus thug a bhean chéile, Síle, ruathar fúm le scáth báistí a bhí stuama agus leathan, bar-róg mhór chroíúil á breith aici orm. Chúlaigh mé uaithi beagáinín, ach bhí an chuma ar an scéal nár thug sí mo

dhrogall faoi deara.

“Caidé mar atá tú, a Shorcha? Caithfidh go bhfuil tú spíonta amach tar éis an aistir sin! Fuair tú an traéin chomh fada le Sligeach, nach bhfuair?”

Thug mé freagraí meicniúla ar a cuid ceisteanna. Tar éis an tsaoil, ní raibh mé ag iarraidh go bhfágfadh sí amuigh san fhearthainn mé. Bean chaol ab ea í Síle. Bhí a haghaidh cruinn agus a grua luisniúil, agus bhí sciorta fada uirthi a thug na Seascaidí chun cuimhne. Matáin uirthi freisin a bhí forbartha ag na blianta fada feirmeoireachta agus máithreachta. Chuir sí a lámh thart ar mo ghuaillí agus stiúir isteach sa teach mé, na páistí ag léimneach thart ar a sala.

Istigh sa chistin, bhí pota mór anraithe ag boilgearnach ar an tsorn agus nuachtán leathoscailte i lár an bhoird chiorclaigh. Bhí duine de na páistí ag geonaíl faoi seo nó faoi siúd, agus duine eile ag tabhairt ide béil di. Thug Síle pláta a bhí lán de chantáí aráin trasna chuig an mbord agus thóg uaim mo chóta a bhí fluich báite tar éis an achair ghairid a chaith mé idir an carr agus an teach. Chruinnigh na páistí thart, a bhfiosracht le haithint go soiléir ar a n-aghaidheanna plucacha.

“Cén aois thú?”

“Bhfuil sé go deas, Bleá Cliath?”

“An bhfuil buachaill chara agat?”

“Bog trasna, a Shinéid, nilim in ann tada a fheiceáil!”

Bhí Sinéad ina suí ag cúinne an bhoird. Cailín dáiríre a bhí inti a raibh súile móra brónacha aici, iad dírithe ar dhoras na cistine. Bhí a cosa á luascadh go neamhairdeallach faoin gcathaoir agus a trlseán fada aonair á shníomh thart ar a méara aici. Ní raibh aon rófhonn uirthi bheith páir-teach i rancás na bpáistí eile.

Chogain mé píosa aráin go machnamhach. Bhí smaointe an chailín i bhfad i gcéin ón gcallán seo – an fad céanna, go deimhin, is a bhí m’áit dhúchais uaimse. Thairis sin, bhí Túir Mhalory le hEnid Blyton leagtha

aghaidh síos ar an mbord aici díreach os a comhair. Bhraith mé mo chuid spéise á múscailt i gcoinne mo thola, m’aistir éagsúla sa Chrann Draíochtúil Imigéiniúil ag teacht ar ais ina dtuilte chugam. Níor shamhlaigh mé go mbíodh leabhair Enid á léamh ag páistí na linne seo.

“Beidh an dinnéar againn i gceann leathuair an chloig,” arsa Síle, a bhí ag fústráil thart le plátaí taobh leis an doirteal.

“Tuige nach dtaispeánann sibh na hainmhithe do Shorcha idir an dá linn?”

Chaoch sí a súil orm.

“Ní gá siúl i bhfad ón teach, ná biodh imní ort. Ach tóg an scáth báistí leat ar fhaitíos na bhfaitíos! Tá péire breise buataisí rubair thíos sa chúinne duit chomh maith.”

Bhí lúcháir ar na páistí leis an jab seo, agus dóbair dóibh tuisliú ar a chéile le hoiread na sceitimíní a bhí orthu ag fágáil na cistine. Sinéad amháin a bhí mall fadálach, í ag dúnadh na gcnaipí go tromchroíoch ar a seaicéad fearthainne. Faoin am a raibh na buataisí rubair tarraingthe suas ar mo chosa agam, bhí na páistí eile glan as amharc agus ní raibh fágtha ach an bheirt againn.

“Déarfainn go mbíonn sé torannach sa teach seo ar uairibh, an mbíonn?”

“Bíonn,” arsa sise, ag breathnú aníos orm le hiontas. Mar chogar a bhí a guth nuair a labhair sí – guth nach gcloisfí go minic thart anseo, shamhlaigh mé. Bhí na páistí eile ag achrann píosa beag ón bpríomhdhoras, a liúnna féin agus grága na sicíní measctha le chéile go clamprach.

“Tar an bealach seo, a Shorcha,” arsa Sinéad de ghuth íseal, práinneach agus lean mé tríd an láib í chuig bothán beag a bhí ag cúinne an tí, ar thaobh na láimhe clé.

Dhún Sinéad an doras inár ndiaidh; is ar éigean a d’fhéadfaimis gleo na bpáistí a chloisteáil sa tearmann seo.

Bhí solas leictreach ar lasadh ón díon agus mo shúile ag dul i dtaithí de réir a chéile ar an leathdhorchadas.

“Seo Harry,” arsa Sinéad, de chogar arís.

“Ba mhaith leis cara nua a dhéanamh.”

Théaltaigh mé trasna an chocháin ina diaidh, ag iarraidh an tslí ba ghlaire a rianú ar mhaithe le mo bhróga nua. Bhí domoladh san aer agus bhí orm cromadh anuas chun damhán alla luascach a sheachaint. Ar sheantocht ag ceann eile an bhotháin, bhí gamhain beag ina lui go hamscaí. Gamhain a raibh a chlúmh dubh agus bán éirithe clibíneach leis an allas. A shúile donna milítheacha ag stánadh go meirbh amach roimhe. Solas saorga an lampa á fhrithchaitheamh go leamh iontu agus a chuid anála ag teacht go bristeach, éadomhain chuige.

Dhruid me leis go faiteach. Tríd an tsocracht, chuaigh a dhoilíos go smior ionam. Leag Sinéad a lámh ar mhuineál an ghamhna agus chuimil go miochair é, suas agus síos. Chas sí orm agus lig osna fhada dhíomách aisti.

“Níl sé mórán níos fearr, is cosúil!”

Chlaon mé mo cheann go sollúnta, ag glacadh lena breithiúnas. Éasca le dearmad ar uairibh nach raibh ach seacht mbliana slánaithe ag Sinéad go fóill. Chuaigh mé síos ar mo ghogaide taobh léi agus chuir lámh amach go triaileach chun clúmh an ghamhna a thadhall.

Chuir fuaire an chlúimh chéanna iontas orm, mar shíl mé i dtosach go raibh fiabhras air. A easnacha le haireachtáil go biorach agam faoina chlúmh. Bhain mé mo lámh uaidh go mall, chun nach mbainfinn stangadh as an ngamhain.

Bhí cuileog ag eitilt go diongbháilte thart ar a shúile marbhánta, ach níor tháinig corraí cosanta as seachas caochadh na súl gach ala. Smíot Sinéad an cuileog as an mbealach go mífhoighneach. Ina dhiaidh sin,

shocraigh sí a trilseán fada isteach faoina seaicéad fearthainne chun nach mbeadh sé as luascadh anuas agus ag cur as do Harry. D’fhanamar beirt inár dtost ar feadh píosa bhig, ag éisteacht le dordán íseal an leictreachais agus le hanáil éadaingean an ghamhna.

Chuimil Sinéad lámh lena huisinní go smaointeach – nós a bhí foghlamtha ó dhuine dá tuismitheoirí aici, ba chosúil.

“Tá’s agam caidé a dhéanfaidh maitheas dó. Beidh mé ar ais ar ball.”

D’éirigh sí agus shleamhnaigh as an doras. Bhraith mé uaigneas an bhotháin do mo thimpeallú, mo chuid freagrachta nua mar ualach trom orm. Bhog mé níos gaire do cheann an ghamhna agus shín amach mo lámh chun a mhuineál a chuimilt go caoin, faoi mar a bhí déanta ag Sinéad ar ball. Gheit sé beagáinín leis sin agus bhog a eireaball go lag.

Gan smaoineamh níos fearr a bheith ag teacht chugam, thosaigh mé ag portaireacht béil go han-íseal. Leagan Gaeilge d’amhrán álainn a bhí déanta ag aifreann scoile againn an tseachtain roimhe sin:

“Go n-éirí an bóthar leat

Go raibh an ghaoth go brách ag do chúl
Go lonraí an ghrian go te ar d’aghaidh
Go dtite an bháisteach go min ar do pháirceanna.”

Ní hé gur amhránaí rómhaith mé, agus lig mé osna faoisimh ar theacht chuig deireadh an véarsa dom. Agus an nóta deireanach ag éag, osclaíodh doras an bhotháin agus isteach le Sinéad arís. Súil agam nach raibh mo chuid canta neamhoilte cloiste aici – níor lig sí uirthi go raibh, ar aon nós. Thrasnaigh sí chugainn go deifreach agus shín buidéal bainne amach i mo threo.

“Tugadh tusa dó é.”

Ghlac mé seilbh ar an mbuidéal go neamhchinnte. É bog te, faoi mar a thugadh m’aintín do mo chol ceathracha óga tráth. Thug mé suas chuig beola an ghamhna é agus thosaigh

Harry á dhiúl go réidh – rud a chuir mo sháith iontais orm. Thug mé spléachadh ar Shinéad taobh liom, a raibh loinnir ina súile aici anois.

“Níl sé faoi bhrón níos mó,” arsa sise.

Dá mbeadh Síle tar éis siúl isteach sa bhothán an nóiméad sin, seans nach mbeadh athrú ar bith tugtha faoi deara aici. An gamhain fós breoite, an bothán fós brocach.

Bhí síocháin nua san aer darb fhéidir leis an mbeirt againne a aireachtáil, ámh. An tsíocháin sin ar snámh inár dtimpeall, chomh min le téad síodúil damháin alla. D’fhanamar ag éisteacht le súimín suaic rithimeach an ghamhna ar feadh scaithimhín eile agus, nuair a bhí deireadh ólta aige, thóg Sinéad an buidéal uaim agus leag go cúramach ar an urlár é.

D’éalaíomar amach as an mbothán chuig solas nádúrtha an lae amuigh. Bhí turadh ann anois agus bhí an ghrian ag crithlonrú taobh thiar de na scamail. Chaoch mé mo shúile. Ní raibh aon lagú ar bhatráil na fearthainne tugtha faoi deara agam fad is a bhíomar istigh sa bhothán.

Shiúileamar go mall i dtreo an bhun-galó gan focal as ceachtar againn. Trí fhuinneog na cistine, chonaic mé go raibh Síle ag léamh páipéar nuachtáin ag an mbord is go raibh Mícheál ag brú na bprátaí le hais an doirtíl. Bhí duine de na buachaillí óga ag cúrsáil a dhearthár trí dhoras na cistine, an cuairteoir ó Bhleá Cliath ligthe i ndearmad ag an mbeirt cheana.

Stadamar os comhair an dorais, drogall ormsa dul thar an tairseach. Bhreathnaigh mé anuas ar Shinéad, a bhí ag amharc go neamhchinnte óna huaireadóir go dtí an chistin agus ar ais.

“Déarfainn go mbeidh an dinnéar againn i gceann deich mbomaite nó mar sin.”

“Ócé,” a d’fhreagair mé,

“An ndéanfaimid siúlóid bheag go dtí sin?”

Chlaon sí a ceann go fonnmhar, le breis faoisimh.

“Thig liom an sruthán a thaispeáint duit!”

Chasamar agus shiúil ar ais sa tsli as ar thángamar, amach ón mbothán agus síos cosán beag gairbhéil a bhí breac le locháin fearthainne. Níor shíl mé riamh go mbeinn chomh buíoch céanna as péire buataisí rubair a bheith orm! Thug an cosán anuas muid go dtí sruthán beag a bhí ar maos tar éis na bailce, na tuitle uisce ag doirteadh anuas go fuinniúil thar na carraigeacha. Bhí fána glas féarach ar an dá thaobh, agus uan ag brú a chinn go fiafraitheach trí bhearna sa chlaí miotalach trasna uainn.

Bhí binse adhmaid lenár n-ais ach bhí sé rófhliuch le suí air. D’fhanamar mar a bhíomar, úire an lae á shú isteach inár scámhóga. Bhí áilleacht Thír Chonaill le feiceáil den chéad uair agam i gceart, agus buarthaí na hArd-teiste i bhfad i gcéin.

“Caidé an t-aistear is faide dá ndearna tú riamh, a Shinéad?” a d’iarr mé, duilleog á caitheamh go neamhairdiúil i dtreo an tsrutháin agam.

“Níl ’fhios agam. Doire, b’fhéidir? Cad fút féin?”

Ní raibh freagra réidh i mo cheann agam. Smaoinigh mé ar an gceist fad is a thuirling an duilleog ar an uisce agus d’imigh go sciobtha ar a slí.

Gearrscéal le Majella Ní Dhomhnaill, a bhuaigh duais an Oíreachtais i gComórtas na Scríbhneoirí Úra i mbliana

[Story about city girl getting sent away to friends of her mother’s in Donegal when she nearly fails her mock exams (family with 5 children), gets lift in the car with the Dad first, then makes friends with one of the children in particular, and a sick calf – they feed it with a bottle. Scene of them looking back in the window to the farm

An t-Aonbheannach Geall

Bhí uaigneas ar an t-aonbheannach geal

Thosaigh sé aistear

chun cara a fháil.

Chuardaigh sé an fhoraois dhraíochtach

ar feadh tríocha lá

agus tríocha oíche.

Ach ar an gcéad lá is tríocha,

smaoinigh sé rud éigin.

Bhí cara aige tar éis an tsaoil

agus bhí sé sa spéir,

ag féachaint i ndiaidh air

an t-am ar fad.

Emily Harte, 3ú Bliain Meánscoil Naomh Iosef de Cluny, Cill Iníon Léinín, Baile Átha Cliath

An Cuairteoir

Bhí cnag ar an doras oíche amháin,
D’fhreagair mé é,
ach le mo hiontas,
Ní bhfuair mé aon rud ann.

An oíche dár gcionn
tháinig cnag eile,
d’freagair mé é ach
ní raibh aon rud ann.

An oíche dár gcionn tháinig cnag arís,
Bhí eagla orm.
Nuair a d’oscail mé an doras chonaic mé é
an púca beag.

An púca beag d’fhéach sé orm,
Bhí sé beag agus bán.
An púca beag a duirt ‘BOO’!

Mia Kenny, Aois: 14, Naomh Iosef Cluny, Cill Iníon Léinín, Baile Átha Cliath

[Poem = The Visitor. There’s a knock on the door one night and she answers it but noone there. Next night same knock. Next night same knock and she’s scared. Sees a little ghost. The ghost is small and white... and says... BOOOOOO]

Otharcharr

BHÍ FUIL SPRÉITE ar fud na háite. Leath mo chois deise deich méadar uaim thíos an bóthar.

“Cabhair!” a scread mé. Ní thiocfadh duine ar bith. Tharraing mé mo chorp i dtreo mo chois agus mé fós ag béicíl. .. “Cabhair!” a scread mé arís.

Tháinig Mícheál timpeall an chúinne, a aghaidh báite le hallas. Chonaic sé mo chos i mo lámh. D’fhéach mé ina threo. Bhí a bhéal agus a shúile ar leathadh. “Séamus!”

a thosaigh sé ag béicíl in ard a chinn is a ghutha, ach bhí Séamus cheana féin tagtha timpeall an chúinne freisin.

Go tobann, múchadh soilse an lae orm.

Dhúisigh mé san otharcharr agus d’éist mé leis an mbeirt a bhí suite chun tosaigh ann. Bhí an paisinéir ar an bhfón ag clóscríobh.

“San otharcharr ag sábhail duine – lol #yolo” a dúirt sé.

“Tvuít maith, a chara,” a dúirt an tiománaí.

“Cé mhéad duine a bhíonn in otharcharr?” a dúirt an paisinéir.

“Naonúr! Naonúr! Naonúr!” a scread

an tiománaí i nguth a bhí ar nós fuaim bonnán otharchairr. Phléasc an bheirt acu amach ag gáire.

Ní raibh mise chomh sona sin, áfach. Bhí tinneas cinn ollmhór orm agus bhí mo chos . . . mo chos . . . Cá raibh mo chos?

D’fhéach mé ar bhun na leapa. Bhí géag ann síos go barr mo ghlúine fós, ach cá raibh an chuid eile de? An raibh sé fós i lár an bhóthair? Ní raibh. D’fhéach mé ar an mbeirt sna suíocháin tosaigh. Bhí an tiománaí ina shuí ansin le lámh amháin ar an roth agus mo chos sa lámh eile aige, fad is a bhí an paisinéir ag cur méar agus ordóg a lámh dheise lena smig agus ag úsáid a láimhe clé chun pictiúir a thógáil (ar a iFón) den bheirt acu le mo chos sa lár!

“Déan “Instagramáil” air sin” arsa an tiománaí.

“An-smaoineamh, Dave” a dúirt an paisinéir. “Anois, feicimid cé mhéad “likes” a fhaighimid don phictiúr seo”.

“An bhfuil tú chun mé a “thagáil” ansin T.J.?” a dúirt Dave.

Bhí a n-ainmneacha ar eolas agam anois agus d’fhéadfainn T.J.

an paisinéir agus Dave an tiománaí a chur go príosún de bharr na hamadántaíochta a bhí ar bun acu! Shuigh mé in airde sa leaba thanaí agus rinne mé casacht ionas go mbeadh a fhios ag na gamail os mo chomhair amach go raibh mé i mo dhúiseacht.

“Ná bí buartha” a dúirt T.J. liom, “tagáilfidh mé tusa freisin, a chara”.

“Níorbh é sin a bhí i gceist agam!” a dúirt mé go feargach.

“Tabhair é sin ar ais dom,” agus shín mé mo mhéar i dtreo mo chois. “Ná bí i d’eisligeoir cóisire, a chara. Féach Dave. Tá cúig “likes” faighte againn le linn dhá nóiméad cheana féin!” arsa T.J.

“Taispeáin an fón sin dom!” arsa Dave.

Bhain sé a shúile den bhóthar chun féachaint ar an bhfón agus ag an am céanna chasamar timpeall an chúinne. Rug mé greim daingean ar an leaba agus “úh!” – bhí mo mhéar greamaithe idir an leaba agus an balla.

“Ba cheart go mbeadh níos mó ná sin aige,” arsa Dave i nguth díomách.

“Tá smaoineamh agam” arsa T.J., a shúile ag lonnú. “Déanfaimid méim leis an leaid seo agus Brian an mhí-áidh”.

“An-smaoineamh” arsa Dave. “Cén rud a déarfaimid?”.

“Cad faoi “Cailleann sé a chos ach tagann otharcharr len é a shábháil.” Ansin faoin bpictiúr “Gamail á thiomáint chuig an ospidéal?” a dúirt mé i nguth searbhasach. Is ansin a thug mé rud uafásach faoi ndeara. Caithfidh go raibh siad ag magadh fúm! Rug mé greim ar mo chos. D’fhéach T.J. siar orm. Ansin d’fhéach sé ar an mbóthar arís. Bhí an rud céanna tugtha faoi ndeara aige siúd. “Dave, a amadáin” a dúirt sé. “Táimid ag dul sa treo mícheart!”.

“Úps” arsa Dave. É ag féachaint orm le lámh amháin ag clúdach a bhéil. “Brónsies!”.

Téarmaí a bhaineann leis na gréasáin shóisialta:

lol: gáire os ard (bunaithe ar an leagan béarla: laugh out loud)

yolo: ní m haireann tú ach uair amháin (bunaithe ar an leagan béarla: you only live once)

Tvuít: ón ngréasán sóisialta Twitter

Instagramáil: ón bhfeidhmchlár Instagram (Is feidhmchlár é a úsáidtear chun go bhféachfadh pictiúir níos fearr)

likes: ón ngréasán sóisialta Facebook (nuair a thaitníonn rud le duine)

tagáil: ainm duine a chur le grianghraf ar Facebook

eisligeoir cóisire: duine a scriosann cóisir (bunaithe ar an leagan béarla party pooper)

méim: pictiúr nó físeán a sheoltar ar an idirlíon nó ar Facebook (meme a thugtar air sa Bhéarla)

Brian an mhí-áidh: Carachtar a úsáidtear go coitianta i méimeanna ar Facebook (Bad luck Brian a thugtar air sa Bhéarla)

Brónsies: Leagan nua-aimseartha a úsáideann déagóirí in áit “Tá brón orm” a rá (soz a deirtear sa Bhéarla)

Scéal as ceardlann Áine Ní Ghlinn le Bliain 3 i gColáiste Eoin, Baile an Bhóthair, Co Átha Cliath

[Story from workshop – there’s a glossary of terms after the story, explaining “tvuít” = tweet etc. It happens in an ambulance, boy gets knocked down and wakes up to hear the paramedics having a good laugh about what they’re going to tweet that day... they are v distracted and not concentrating on the job, at the end they discover they are going the wrong way. It’s mostly dialogue and thoughts from the knocked down boy in between]

LIOM FÉIN

Bhí mé brónach,
Bhí mé liom féin,
Bhí mo bhean sna flaithis,
I bhfad i gcéin.

Bíonn na hoícheanta ciúin,
Sa bhaile liom féin,
Ag féachaint amach sa bhfuinneog,
Ag éisteacht leis na héin.

Níl duine ar bith,
Fágtha agam níos mó,
Bhí mé ag iarraidh thú a fheiceáil,
Bhí mé ag tnúth.

Bhí sé uaigneach,
Gan thú ag an mbéile,
Inniu an lá is fearr i mo shaol,
Táimid ar ais le chéile.

Rónán Ó Beoláin, Coláiste Cholmcille, Indreabhán.

(Poem about someone alone at home saying how lonely they were but how happy as now the best day of their lives as they will meet their husband/wife)

“Is Mise...”

Tur sit et eatempos et essimenet proreici
doluptatit plaborum volectatur serro ium
ant et fugit at.

Apitatenime aut officia dusam remperum
voluptat endipsum quam lab iditassim

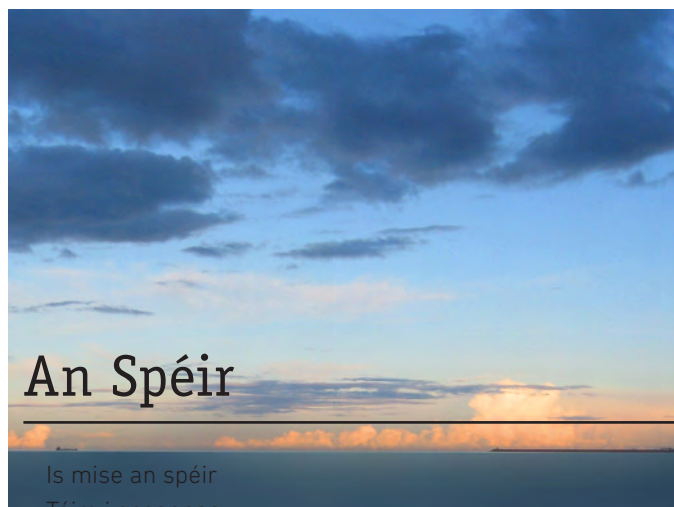

Duilleog

Is mise an duilleog
Eitlim sa spéir don gheimhreadh ar fad
Suím ar an bhféar don samhradh ar fad
Crann mór
Ainmhí beag
Gach sórt
An ghaoth ag luascadh iontach tapaidh
Na duilleoga ag rith leis an aer
Mé fein ag eitilt tríd an spéir

Jack Ó Tuama. Bliain 2, Coláiste Eoin, Co Bhaile Átha Cliath

[Poem about leaves “I am the leaf that flies in the air
in the winter and sits on the grass in the summer
etc]

An Spéir

Is mise an spéir
Táim i gceannas
ar na réalta is
na scamail go léir.
Feicim na heitleáin,
na héin is na heitleoga
ag luascadh is ag lúbadh
sa ghaoth.
Cloisim na tonnta
ag briseadh in aghaidh na trá.
Is mise an spéir.

Oisín Ó Braonáin, Bliain 2, Coláiste Eoin, Co Bhaile Átha Cliath

(Poet about The Sky “I am the sky that controls the clouds,
sees the airplanes, birds and hears the waves on the beach”
etc)

An Ghaoth

Is mise an ghaoth a ritheann sa pháirc
A throidéann leis na crainn nach mbogann as mo radharc
Feicim gach rud a tharlaíonn taobh amuigh
Ach tá a fhios agam go dtarlaíonn na rudaí is fearr taobh istigh
Cloisim na daoine ag gearan fúm gach lá
Agus sa samhradh bíim mo chodladh go sámh

Tama de Búrca, Bliain 2, Coláiste Eoin, Co Bhaile Átha Cliath

(Poem about wind – I am the wind that fights with the trees,
sees everything that goes on outside, though the best things
happen inside (!!!) I hear the people complaining about me
everyday, and I sleep in the summer)

An Ríomhaire

Is mise an ríomhaire
Is mise athair Internet Explorer
Feicim gach aon sórt daoine
Cloisim focail phearsanta
nach gcloiseann aon duine eile

Is mise Internet Explorer
Déanaim daoine a chrá

Liam Ó Rodaigh, Bliain 2, Coláiste Eoin, Co Bhaile Átha Cliath

[I am the computer, the Daddy of the Internet, I
hear everything that goes on, drive people mad,
hear all the personal stories..]

An Peann

Is mise an peann
Bím ag troid in aghaidh an pháipéir
Cuirim smaointe na ndaoine ar an bpáipéar go deo
Feicim rún daoine ach ní féidir liom iad a scaipeadh
Cloisim mé fein ag bualadh ar an mbord
Feicim an dorchadas sa chás peann luaidhe
Agus cloisim mé féin ag caoineadh sa dorchadas

Levi Ó Súilleabháin, Bliain 2, Coláiste Eoin, Co Bhaile Átha Cliath

[I am the pen that fights the paper, that sees people's secrets but cant spread them... I se the darkness of my pencil case and I hear myself crying in the dark...]

Ceamara

Stopaim am chun cuimhní a dhéanamh
Feicim daoine ag athrú tríd na blianta
tré laethanta maithe agus drochlaethanta
Caithfidh mé imeacht anois
Tá mo chadhnra ag imeacht

Gearóid Páircéir, Bliain 2, Coláiste Eoin, Co Bhaile Átha Cliath

[Camera: I stop to make memories, see people change
through the years, good and bad... I have to go now as my
battery is dead (!)]

Báisteach

Drip drip drip
Splais, splais, splais
Pítear paitir, pítear paitir
Fúuuuiss!!!

Báisteach, báisteach a thit ón spéir,
Báisteach, báisteach orainn go léir,
Báisteach, báisteach thuas sa spéir
Báisteach, báisteach an oíche go léir.

Drip drip drip
Splais, splais, splais
Pítear paitir, pítear paitir
Fúuuuiss!!!

Tonnta ag bualadh na gcarraigeacha
Tá an spéir ag éirí fliuch
Tosaíonn sé ag cur báistí
Tá sé ag cur báistí ar phláinéid eile
Tá a lán eitleán sa spéir le buicéid uisce ag doirteadh
Tá uisce ag sileadh as eitleáin

Drip drip drip
Splais, splais, splais
Pítear paitir, pítear paitir
Fúuuuiss!

Scamaill ag ól
Scamaill, scamaill, scamaill
Scamaill ag cur uisce sa bhfarraige
Scamaill, scamaill, scamaill
Scamaill ag troid le scamaill eile
Scamaill, scamaill, scamaill,
Scamaill ag pléascadh
Scamaill, scamaill, scamaill,
Scamaill ag caoineadh

Drip drip drip
Splais, splais, splais
Pítear paitir, pítear paitir
Fúuuuiss!!!

Sneachta ag troid leis an ngrian,
Troid, Troid, Troid,
Leánn an sneachta,
Troid, Troid, troid,
Báisteach agus sneachta ag troid
Troid, troid, troid
Drip drip drip
Splais, splais, splais
Pítear paitir, pítear paitir
Fúuuuiss!!!

Dán a scríobh Rang 4/5 (Múinteoir Fionntán), Gaelscoil Moshíológ, Guaire, Co Loch Garman

Saoirse

Ag súgradh, ag spraoi
Ina bróga beag buí,
Mo chol ceathar Saoirse
I gcónaí i mo chroí.

Ná bac leis an bhfad
Beidh mé ann di gan stad,
Mo chol ceathar Saoirse
Ná déan dearmad.

Is breá liom thú go deo.
Is breá liom thú gach treo.
Mo chol ceathar Saoirse
Tá mo ghrá duitse beo.

Bróna Ní Mharcaigh. Aois: 15, Scoil Naomh Iosef Cluny, Baile Átha Cliath

[Poem about her little cousin Saoirse, playing non stop in her little yellow shoes. Writer saying she loves her always.]

Maidin an Chluiche

Stocaí, buataisí, geansaí i mo mhála,
Ag liúireach, airgead don mbus,
Siúl amach, beagnach déanach don mbus!

Ag caint le bainisteoir,
Plámás, ag lorg cluiche,
Bíonn tú neirbhíseach,
Iad ag glaoch amach an fhoireann ,
Ansan, tá na peidhleacháin imithe.

Siúl amach, bréa sásta mar tá tú ag imirt,
Séideann an réiteoir an fheadóg,
Tá do chairde ag béiceadh d’ainm,
Faigheann tú cúl !!!
Léimeann gach duine timpeall.

Liam Seán Ó Sé, Meánscoil San Nioclás, Dún Garbháin

Ocras

850 milliún duine
is duine amháin a s ocht
ar domhan gan bhia
brónach agus bocht

Tá bia ar an domhan
do gach aon duine
Roinn é go cothrom
is cuir uisce ina ngloine

Ceapaimid go dtuigimid
ach fós ní hé sin é
Nuair atá trí bhéile agamsa agus agatsa
Níl fiú grabhróg acu in aghaidh an lae

Nell Bhreathnach, Eve Ní Bhéara, Muireann Ní Eideáin, Scoil Naithí, Baile Átha Cliath

[Poem called hunger about 850 million people having no food and the rest having too much to eat]

Bia

Tá daoine sa Afraic atá an-bhocht
Ach orainne ar fad atá an locht

D’ith mé borgair, d’ól mé tae
Bhí sícín agam don dinnéar inné

Níl aon bhia san Afraic Theas
Níl tithe acu is níl an t-uisce ródheas

D’ith mé borgair, d’ól mé tae
Bhí sícín agam don dinnéar inné

Tá leithreas againn, fós agus carr
ach níl go leor bia sa tír ollmhór

D’ith mé borgair, d’ól mé tae
Bhí sícín agam don dinnéar inné

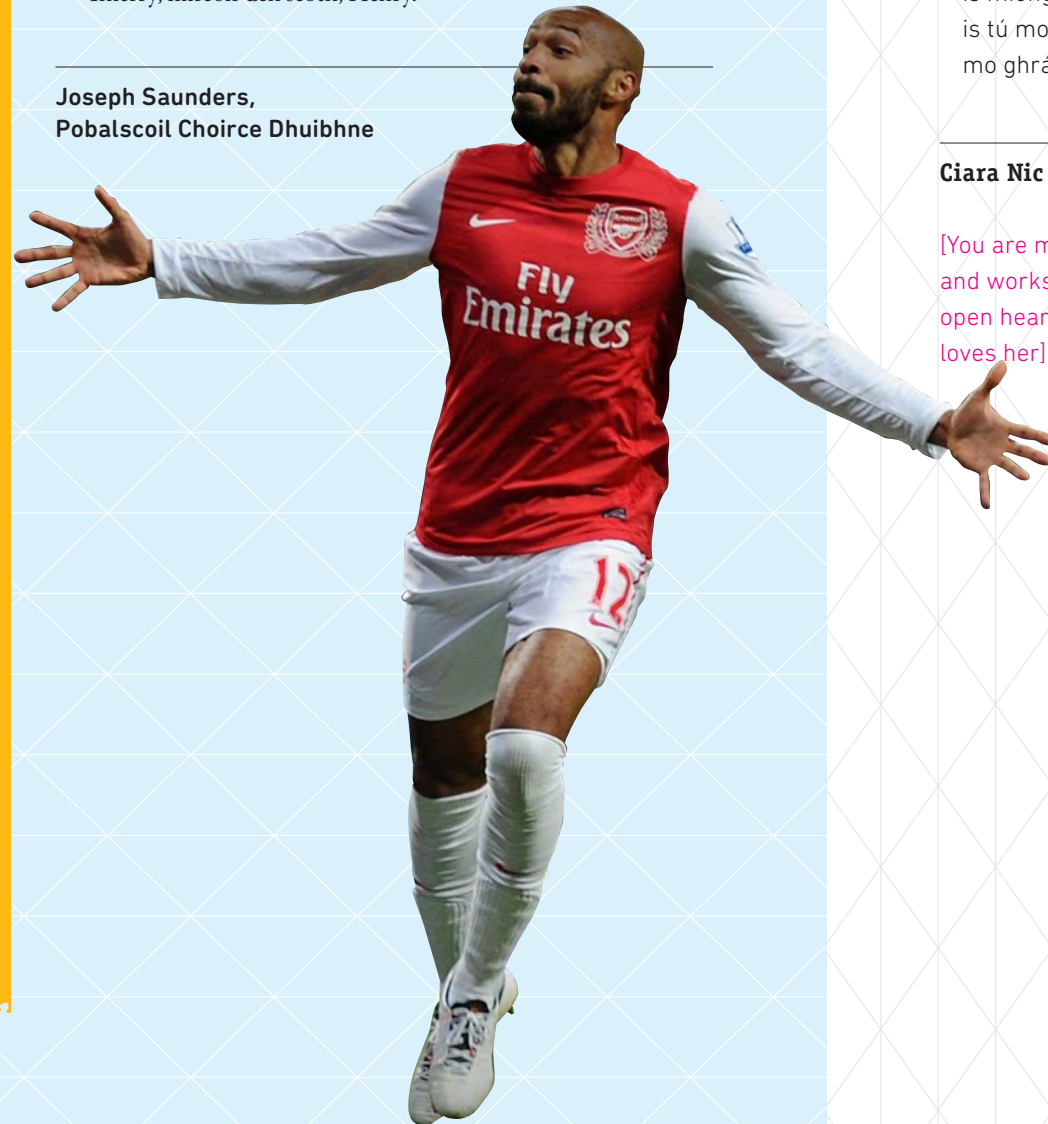
Rory Mac Meanman, Eoin Ó Duinín, Cillian Mac Gabhann, Seán Mac Oirchinnigh, Conor Ó Maoldomhnaigh, Scoil Naithí, Baile Átha Cliath

[About starving people in Africa again and people here eating burgers and chicken and tea]

Mo Laoch

Tháinig sé ó Juventus
Sa bhliain nócha a hocht
Tapaídh agus glic,
bhí na cúl báirí eaglach.
Nuair a thóg sé cic,
na cúil a fuair sé,
ní bheidh a leithéid arís ann,
Thierry, imreoir den scoth, Henry.

**Joseph Saunders,
Pobalscoil Choirce Dhuibhne**

Is tú mo laoch

Is tú mo laoch,
I gcónaí ann
Is tú mo laoch,
a thugann aire dhom.

Is tú mo laoch
mo mháthair dhílis,
flaithiúil is tuisceanach

Is tú mo laoch,
is bíonn an-spórt agam leat.
Is tú mo laoch,
a bhíonn ag obair gan stad.

Téim chugat le gach aon scéal,
is bíonn tú ann, gan aon leithscéal.
Le croí oscailte,
is miongháire ollmhór,
is tú mo Mham,
mo ghrá thú!

Ciara Ní Gearailt, Pobalscoil Choirce Dhuibhne

[You are my hero – about her Mammy, how she is her hero and works without stop, always there to listen to her with an open heart and a big smile. Says she’s her Mammy and she loves her]

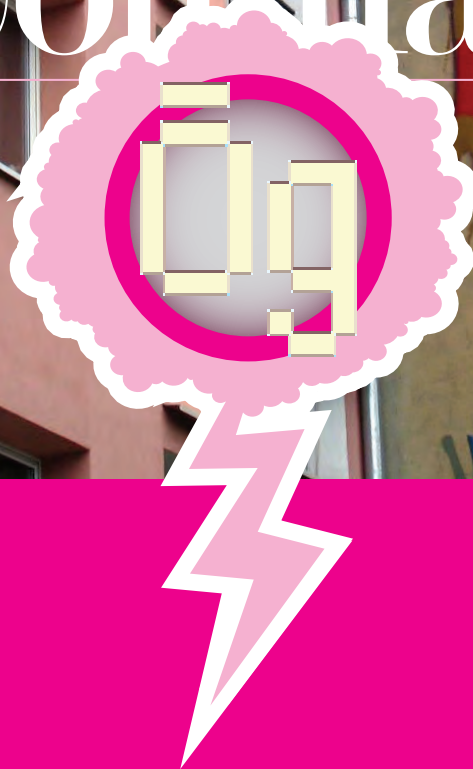
Lá Dorcha

Lá dorcha a bhí ann,
Lá nár cheap aon duine cad a bhí le teacht,
Thárla sé, tháinig an nuacht,
Bhí ailse ag mo Dhaid.
Níor fhéach mé air ar feadh na laethanta,
Bhí fhios agam go raibh mé chun caoineadh,
Lá deacair a bhí ann,
Ag smaoineamh faoi na himpleachtaí a bhí le teacht.
Níor cheap sé aon rud faoi,
Anois, bliain ina dhiaidh sin,
Táimid go léir ag féachaint ar an taobh gheal den shaol.

Sinead Hogg. An Idirbhliain, Gaelcholáiste Luimnigh

[Poem about a dark day, when her Dad died of cancer and it was a difficult day thinking about what was to come. Then the last line is “A year later, we are all looking at the bright side of life...]

Comhar

An Chomhairle um Oideachas
Gaeilteachta & Gaelscolaíochta

Dearthóir: Mark Wickham, Clódóirí: Walsh Colour Print 2013